

Referanser: MKR 14/16 , MKR 18/16

Arkivsak: 14/6561 - 11 (16/29714)

Saksdokumenter:

Liberated by God's Grace. Artikkelsamling om generalforsamlingens hovedtema og undertema;

<https://www.lutheranworld.org/content/resource-reformation-booklet-liberated-gods-grace>

The Self-Understanding of the Lutheran Communion

<https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/Exhibit%209.2%20The%20Self-Understanding%20of%20the%20Lutheran%20Communion.pdf>

KR 43.1/16 Den norske kirkes hørings svar på *The Self-Understanding of the Lutheran Communion*

Fra konflikt til fellesskap https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/mellomkirkelig-rad/2015/dokumenter/fra_konflikt_til_fellesskap_2015.pdf

Generalforsamlingens web-side <https://www.lutheranworld.org/content/lwf-twelfth-assembly> og facebook-side <https://www.facebook.com/lutheranworld> vil fortløpende legge inn oppdatert informasjon

Forberedelse til LVFs 12. generalforsamling

Sammendrag

Vedlagte sakspapir er et *andretkast* til en sak til Kirkemøtet i januar 2017. Det er et noe justert sakspapir på bakgrunn av førstegangsbehandling på MKRs mai-møte. På dette MKR- og Kirkerådsmøtet bør rådene konsentrere seg om å drøfte:

1. Drøfte KM-sakspapiret
2. Drøfte hvordan denne saken skal presenteres og behandles på Kirkemøtet, også i forhold til generalsekretær Martin Junges besøk og tale.

MKRs innspill og vedtak på møtet følger saken til Kirkerådets førstegangsbehandling av saken på sitt møte samme uke. Sammen med innspill også fra Ungdommens kirkemøte, bearbeides sakspapiret for endelig behandling på Kirkemøtet i 2017.

Det lutherske verdensforbund (LVF) samler representanter fra medlemskirkene til sin 12. generalforsamling i Windhoek, Namibia 10.-16. mai 2017. Denne begivenheten faller sammen med 500-årsjubileet for reformasjonen, og overskriften på generalforsamlingen og reformasjonsjubileet er den samme: «**Liberated by God's Grace**».

Generalforsamlingen markerer også at det er 70 år siden LVF i sin tid ble dannet i Lund i Sverige i 1947, og at det i 50 av disse 500 årene har vært ført offisielle samtaler mellom LVF og Den katolske kirke. Høstens begivenhet i Lund domkirke på reformasjonsdagen 31.10.16 der pave Frans og LVFs ledere møtes i en symboltung seremoni under overskriften «Fra konflikt til fellesskap», må sees i denne sammenhengen.

2017 er også et historisk år for Den norske kirke. Når Kirkemøtet møtes i januar, vil vi markere at Den norske kirke er fristilt fra statlig styring og har blitt et eget rettssubjekt. Det gir mål og mening at det samme Kirkemøte også skal markere reformasjonsjubileet, få besøk av LVFs generalsekretær Martin Junge og forberede seg til LVFs generalforsamling. Selv om Den norske kirke er en tallmessig liten del av den verdensvide kirke, både gir og henter vi mye fra dette fellesskapet. Medlemskapet vårt i Det lutherske verdensforbund tydeliggjør på en særlig måte dette globale fellesskapet (communio) av kirker. Den norske kirkes selvforståelse som luthersk kirke i verden, som *lem på en verdensvid kropp* med mange ulike lemmer, språk og kontekster, vil i 2017 og i vår tid, være særlig viktig å forankre i dette globale kirkefellesskapet.

LVF er et fellesskap av 145 lutherske kirker fra 98 ulike land. I Norge er Den evangelisk-lutherske frikirke og Den norske kirke medlemmer. LVFs hovedkontor ligger i Genève, og arbeider med teologiske, økumeniske, misjonale, diakonale og humanitære spørsmål og praksis. Helt fra sin opprinnelse like etter andre verdenskrig, og like fram til i dag, har LVF hatt en viktig diakonal profil med omfattende humanitært arbeid, særlig blant flyktninger. Dette er et omfattende arbeid som også gjøres *på vegne av* Den norske kirke. Først og fremst legger LVF til rette for kontakt mellom kirker og felles arbeid med tro, identitet og tjeneste. Kirkens spiritualitet og oppdrag hører naturlig sammen. Dette understrekes gang på gang i dette verdensvide fellesskap. Vår kontakt med søsterkirker skjer i tett kontakt med LVF.

Preses Helga Haugland Byfuglien og Jenny Skumsnes Moe er Den norske kirkes rådsmedlemmer i LVF (2010-2017). Haugland Byfuglien er også LVFs visepresident for Norden. Generalforsamlingen i 2017 vil velge nytt råd på 48 medlemmer, i tillegg til ny president etter biskop Munib Younan fra Den lutherske kirke i Jordan og Det hellige land.

Generalforsamlingen finner sted i Windhoek, hovedstaden i Namibia. Valg av sted er et uttrykk for at tyngdepunktet for kristenheten, også blant lutheranere, i dag er i det globale sør. Namibia er det eneste landet utenfor Europa hvor de lutherske kirkene utgjør majoriteten. Misjon fra Finland og Tyskland har vært viktig. Norge har også sterke bånd til Namibia.

Endelig dagsorden og sakspapirer til generalforsamlingen blir ikke ferdig før *etter* Kirkemøtet. Men noen hoveddokumenter foreligger allerede, og disse vil bli omtalt i saksutredningen. Det viktigste for generalforsamlingen vil være å gi retning for LVFs arbeid de neste årene.

Kirkemøtet inviteres til å gi delegasjonen fra Den norske kirke både noen overordnede føringer, men også nødvendig handlingsrom til å foreta konkrete vurderinger under generalforsamlingen gang.

Saksorienteringen inneholder:

- Del 1 Kort introduksjon til Den norske kirkes medlemskap og engasjement i økumeniske organisasjoner
- Del 2 LVF og relasjonen til Den norske kirke
- Del 3 LVFs generalforsamlingen i Windhoek, hvor programmet, temaer, viktige dokumenter samt den norske delegasjonen og bidrag blir presentert.
- Del 4 Sakens økonomiske og administrative konsekvenser

Forslag til vedtak – Kirkerådet:

1. Kirkerådet har følgende innspill til dokumentet:

.....

2. Kirkerådet foreslår at Kirkemøtet fatter følgende vedtak:

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vil understreke berikelsen og forpliktelsen som ligger i medlemskapet i Det lutherske verdensforbund.
2. Kirkemøtet bekrefter det viktige diakonale, misjonale og økumeniske arbeidet LVF gjør og ber om at dette kommuniseres sterkere både internt og eksternt.
3. Kirkemøtet ber Dnks delegasjon til generalforsamlingen særlig legge vekt på ...

Del 1 Økumenisk kontekst – Den norske kirkes kopling til den verdensvide kirke

Kirken er alltid *større*, og har sin identitet i troen på Den treenige Gud og fortellingen om Jesus Kristus. Dette knytter oss sammen på tvers av geografiske, konfesjonelle og kulturelle grenser. I en globalisert verden hvor avstander blir mindre og møtestedene flere, blir kirkens verdensvide karakter enda mer synlig og viktig.

Den norske kirke skriver historie i 2017. For første gang blir vi en «fri kirke», et eget rettssubjekt, fristilt fra direkte statlig styring og med selvstendig ansvar. Begivenheten sammenfaller med reformasjonsjubileet og LVFs generalforsamling. Dette gir en unik mulighet til å fornye Den norske kirkes identitet i fellesskapet med den verdensvide kirke, både som gave og oppgave.

I KM-sak 12/11 om «Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke i økumenisk kontekst», sies det at det er av «stor betydning at Den norske kirke ser seg selv som en del av et større fellesskap av kirker som står sammen om evangeliet og kirkens tjeneste, og tar på alvor forpliktelsen i dette fellesskapet».

Den norske kirke var fra starten av i 1948 medlem av *Kirkenes verdensråd (KV)*.

Organisasjonen regnes som den bredeste økumeniske organisasjonen i verden, fordi den inkluderer kirker fra svært mange tradisjoner. De om lag 350 medlemskirkene fra over 110 land har til sammen en halv milliard medlemmer. Her finnes de aller fleste ortodokse kirker i verden; anglikanere og gammelkatolikker, baptister, metodister, lutheranere og andre reformatoriske kirker og uavhengige frikirker. Den romersk katolske kirke er av ulike grunner ikke medlem, men har et nært samarbeid med KV og er medlem av flere av dets kommisjoner. Det som samler alle disse kirkene, er at de, basert på Bibelen, bekjenner Jesus Kristus som Gud og Frelser, og at de sammen ønsker å tjene den treenige Gud.

Den norske kirke er også medlem i *Konferansen av europeiske kirker (KEK)* og *Community of Protestant Churches in Europe (CPCE)* som er regionale organisasjoner som bare har europeisk tilknyttede medlemskirker, og som jobber spesielt med spørsmål som er aktuelle for Europa.

Del 2 Det lutherske verdensforbund

LVF er et globalt fellesskap av kirker som står i en luthersk tradisjon. LVF ble grunnlagt i Lund i Sverige i 1947 fordi lutheranere over hele verden følte et behov for å komme sammen og reflektere, forsones og jobbe sammen om alle de utfordringene verden stod overfor etter andre verdenskrig. LVF har nå 145 medlemskirker i 98 land over hele verden og representerer rundt 72 millioner kristne. LVF har tradisjonelt stått sterkt blant de nordiske lutherske kirkene.

LVFs holder til i det økumeniske senteret i Genève, men har også kontorer flere steder i verden. LVF jobber med misjon og utviklingsspørsmål, teologi og studier og har en omfattende nødhjelpsavdeling; Department for World Service. Denne er en internasjonalt anerkjent humanitær organisasjon.

LVFs visjon er «Liberated by God's Grace, a Communion in Christ living and working together for a just, peaceful and reconciled World». Kortformen er «The LWF Communion – with Passion for the Church and for the World».

I inneværende strategiperiode er det formulert tre strategiske prioriteringer (2012-2018)¹:

1. Et fellesskap av kirker styrket i gudstjenesteliv, teologisk refleksjon, økumenisk dialog og interreligiøst samarbeid.
2. Kapasitetsbygging for medlemskirker i deres arbeid for helhetlig misjon og forsterkede relasjoner med hverandre.
3. Effektiv og myndiggjørende diakoni som adresserer menneskelig lidelse, urettferdighet og katastrofer.

Fire tverrgående prioriteringer kommer i tillegg:

- Teologisk refleksjon og dannelse
- (Politisk) beslutningspåvirkning
- Vitnesbyrd i ord og gjerning
- Kjønnserettferdighet
- Ungdomsdeltakelse

Arbeidet på hovedkontoret er – foruten generalsekretariatet – organisert i tre fagavdelinger; avdeling for teologi og økumenikk, avdeling for misjon og utvikling og avdeling for humanitær/diakonal innsats (World Service). Sistnevnte er den desidert største enheten i LVF og mottar mye støtte også fra eksterne bidragsytere. World Service er en av Kirkens Nødhjelps viktigste partnere. I tillegg er det en avdeling for administrasjon (Planning and Operations). LVF har et totalbudsjett for 2016 på 119 mill. EUR.

Den norske kirke som medlemskirke – samarbeidsarenaer

Impulsene fra internasjonalt kirkeliv, ikke minst gjennom LVF-fellesskapet, har hatt stor betydning i norsk kirkeliv og teologi. Ikke alt er like lett å få øye på og har gjerne en indirekte karakter. Men viktige impulser i vår teologi, liturgi, salmebok, diakoni- og misjonsforståelse, økumenisk og sosial-etisk engasjement kommer fra LVF og det lutherske kirkefellesskapet. Og dette er impulser som går begge veier.

LVFs sterke stillingtagen i forhold til blant annet apartheid og Den norske kirkes mangeårige samarbeid med LVF og kirkelige aktører, har vært med å forme en teologisk bevissthet og en viktig diakonal holdning i vår kirke. Det samme er tilfellet med LVFs sterke fokus på diakoni og flyktnings behov helt fra starten i 1947.

Representanter fra Den norske kirke har også bidratt inn i LVF på viktige måter. Noen nyere eksempler:

Gunnar Stålsett var LVFs generalsekretær 1985-1994. Han gjennomførte krevende snuoperasjoner i LVF, hvor «fellesskapet av kirker» (communio) fikk en ny betydning. Og kvinner, ungdom og ikke minst de mange kirkene i det globale sør fikk en tydeligere stemme. Arbeidet med fred og menneskerettigheter ble også forsterket under hans ledelse. Stålsett var tidligere generalsekretær i MKR.

Nåværende MKR-medlem, *Kjell Nordstokke*, har vært avdelingsdirektør for LVFs avdeling for misjon og utvikling. Han bidro blant annet med viktige prosesser og ressursdokumenter som *Diakoni i kontekst* og *Misjon i kontekst* som er oversatt til mange språk, og som er viktige også i norsk misjon og diakonal refleksjon.

Turid Karlsen Seim, tidligere teologisk konsulent i MKR, var i mange år deltaker i Den luthersk-katolske kommisjonen for kristen enhet, gjennom LVF og Pavens enhetsråd (PCPCU). Relevant for generalforsamlingen er rapporten *Fra konflikt til fellesskap* (omtalt under). For hennes unike bidrag fikk hun i 2015 Norges Kristne Råds økumenikkpris.

---

¹ LWF Strategy 2012-2017(2018)

Sven Oppegaard har vært assisterende generalsekretær i LVF med særlig ansvar for økumeniske dialoger. Han har også bidratt på en utmerket måte, ikke minst med å tilrettelegge for dialogen og forsoningsprosessen med mennonittene. Oppegaard ble senere assisterende generalsekretær i MKR.

I det løpende arbeid er «Accompaniement in Mission» et viktig uttrykk i LVF. Våre direkte relasjoner med andre kirker, ikke minst våre søsterkirker i Jordan og Det hellige land (ELCJHL), i Brasil (IECLB) og i Det sørlige Afrika (ELCSA) har sterke koplinger til LVF. Det er også tilfellet med andre bilaterale kontakter og samarbeidet med Kirkens Nødhjelp og misjonsorganisasjoner. LVFs Augusta Victoria-sykehuset i Jerusalem bidrar på en unik måte i helsetjenester for palestinere på Vestbredden. Rådsmedlem Jenny Skumsnes Moe sitter i hovedkomiteen for LVFs World Service.

Kirkens Nødhjelp bidrar med midler til LVF, både til deres humanitære arbeid gjennom World Service, gjennom prosjekter i avdeling for Misjon og utvikling og i Teologi og økumenikk-avdelingen. Et eksempel på dette er prosjektet *Religion og Utvikling* som særlig arbeider med religionens (og religiøse aktørers) strategiske plass i utviklingsarbeid. Først og fremst er det mange viktige samarbeidsarenaer i feltet mellom LVF og Kirkens Nødhjelp/ACT Alliance. Dette vil bli synliggjort for menighetene i Den norske kirke under fasteaksjonen 2017.

LVF bidrar med ressurser inn i reformasjonsjubileet, til teologisk og kirkelig utdanning osv.

Kort om LVFs generalforsamlinger fra 1947 til i dag

Den norske kirke var aktivt med i etableringen av Det lutherske verdensforbund i Lund i Sverige i 1947. Den gangen var 47 kirker fra 26 land representert, hovedsakelig fra Europa og USA. Det første tema var «The Lutheran Church in the World Today» og reflekterte særlig over utfordringene like etter andre verdenskrig. Dessuten ble konstitusjonen vedtatt. De følgende generalforsamlingene var i Hannover, Tyskland (1952), Minneapolis, USA (1957), Helsinki, Finland (1963) og Evian, Frankrike (1970).

I 1977 var generalforsamlingen i Dar es Salaam, Tanzania. Dette var første gang LVFs generalforsamling ble holdt i det globale sør og valgte en afrikansk president for organisasjonen. Viktige beslutninger ble tatt om blant annet LVFs policy på apartheid og modeller for enhet. Det viktige begrepet «enhet i forsonet mangfold» (reconciled diversity) stammer fra den gang. Strukturelle årsaker til økonomisk og sosial urett ble reflektert over.

Den 7. generalforsamling var i Budapest, Ungarn (1984). To hvite lutherske medlemskirker ble her ekskludert fra LVF på grunn av sin aktive støtte til apartheidpolitikken i Det sørlige Afrika. Et annen viktig resolusjon fra denne generalforsamlingen handlet om en tydeligere plass for ungdom og kvinner i LVFs demokrati og organisasjon. Fra nå av skal det være 40% kvinner og 40% menn, samt 20% ungdommer i LVFs beslutningsfora. Prinsippet har vært viktig for blant annet LVFs Gender Justice Policy (2013)

I Curitiba, Brasil (1990), var 110 kirker representert, en betydelig andel fra kirker i sør. Under ledelse av Gunnar Stålsett som generalsekretær ble det også en tydelig dreining fra føderasjon til forpliktende fellesskap (communio) mellom kirkene, også med flere konkrete endringer (se over). *Communio*-begrepet har fem dimensjoner som igjen er koplet sammen; bekjennelsen, vitnesbyrdet, tjenesten, det sakramentale og det spirituelle.

Så fulgte generalforsamlinger i henholdsvis Hong Kong (1997) og Winnipeg, Canada (2003). Den 11. og foreløpig siste generalforsamlingen i LVF ble holdt i Stuttgart i Tyskland i 2010, med temaet «Gi oss i dag vårt daglige brød». Her ble Munib Younan, biskop i Den evangelisk-lutherske kirke i Jordan og Det hellige land, valgt til president, og Martin Junge fra Chile tiltrådte som generalsekretær. En viktig hendelse her var forsoningen med mennonittene.²

---

² Mer utfyllende om generalforsamlingene, tema og beslutninger, finnes her; <https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/archives-section/LWF-Assemblies-since-1947.pdf>

Del 3 Generalforsamlingen i Windhoek, Namibia

Konteksten

Generalforsamlingen neste år finner sted i Windhoek, hovedstaden i Namibia. Valg av sted er et uttrykk for at tyngdepunktet for kristenheten, også blant lutheranere, i dag er i det globale sør. En viktig føring for LVFs profil for reformasjonsjubileet er perspektivet *Global Citizen*. I 1917 bar det hele preg av en europeisk, og i særlig grad tysk og nasjonal begivenhet. Namibia er det eneste landet utenfor Europa hvor de lutherske kirkene utgjør majoriteten med over 60 %. Tysk og finsk misjon utgjør en viktig historie bak dette. Kirkene utviste et modig lederskap under frigjøringskampen. I dag er ikke alle like fornøyde. Flere tidligere kirkeledere har i dag posisjoner i regjeringen eller andre statlige nivåer.

Det er nå tre medlemskirker med ulik historie: The Evangelical Lutheran Church in Namibia (ELCIN), Evangelical Lutheran Church in the Republic of Namibia (ELCRN) og en ganske liten kirke på noen få tusen medlemmer; Evangelical Lutheran Church in Namibia (ELCIN-GELC). Disse tre arbeider sammen i United Church Council – Namibian Evangelical Lutheran Churches, og er alle vertskirker for generalforsamlingen. Til sammen er det over 90 % kristne i Namibia.

Landet har ca. 2,2 millioner innbyggere med en lav befolkningstetthet. Majoriteten av befolkningen er av afrikansk avstamning (84 % bantu og khoisan). Ovambo-stammen utgjør rundt halvparten av befolkningen, konsentrert nord i landet. En minoritet (ca. 6 %) er av europeisk opprinnelse, hovedsakelig tysk og nederlandsk. Namibia er preget av fattigdom og høye inntektsforskjeller. Uttørkede elveleier og gjentakende tørke er en særlig utfordring for landets bønder. Det namibiske statsoverhodet er presidenten som, sammen med sin regjering, blir valgt for perioder på fem år. Statsministeren blir sammen med regjeringen utnevnt av presidenten. SWAPO, den viktigste kraften bak uavhengigheten, er fremdeles landets største parti.

Namibia og broen til Norge³

Norges første misjonær i Afrika arbeidet i Namibia. Bergenserens Hans Christian Knudsen ankom Bethanie-området i Namibia allerede i 1842, utsendt for det tyske *Rhenish misjonsselskap*. Med unntak av norske hvalfangere som i mange år hadde baser ved den namibiske kyst, var det først på slutten av 1950-tallet at nordmenn for alvor ble oppmerksom på Namibia. Landet hadde i flere tiår vært kolonialisert av Sør-Afrika, og apartheid ble formelt innført i både Sør-Afrika og Namibia i 1948. Frigjøringsbevegelsen SWAPO ble etablert ti år etter. Mange studenter ble oppmerksom på hva som skjedde i Det sørlige Afrika. I Norge ble Fellesrådet for det sørlige Afrika etablert på 60-tallet, og også i Den norske kirke var det mange som fulgte nøye med. Norsk Ekumenisk komité for Det sørlige Afrika (NEKSA) var svært engasjert i Namibia under apartheid-tiden og frigjøringskampen.

De namibiske lutherske kirkene var tydelige i sin motstand mot den sør-afrikanske okkupasjonen. Ved generalforsamlingen i Budapest i 1974 vedtok LVF en klar og skarp resolusjon om Namibia. Den ble presentert for generalforsamlingen av generalsekretær i MKR, Carl H. Traaen. Vedtaket gav et godt fundament for MKRs engasjement.

MKR støttet blant annet skoleprosjekter, men ikke minst menneskerettighetsprosjekter knyttet til juridisk rådgivning. MKR støttet også Namibia Communication Center i London. Dette var

---

³ Kilder til dette er fra Bistandsaktuelt 1.2016 Jan Speed: «Tema: Norge og Namibia» og Trond Bakkevig: Den norske kirke og kampen mot apartheid, MKR 1995
En annen god kilde er Tore L. Eriksen (red.); Norway and national liberation in Southern Africa, Uppsala 2000

etablert i London for å kunne få lettere tilgang til vestlige media, samtidig som det hadde god kontakt med pålitelige kilder inne i Namibia. Den norske kirkes Namibia-engasjement hang tett sammen med kampen mot apartheid i Sør-Afrika. MKR støttet gjennom flere tiår kirkelige og juridiske anti-apartheid-organisasjoner samt menneskerettighetsgrupper med store beløp, hovedsakelig bevilget fra Utenriksdepartementet.

Også på grasrota var det et stort Namibiaengasjement. I en særstilling stod Elverum som på 1980-tallet gjorde Namibias frigjøring til sin fanesak. I april 1980 satte kateket-ekteparet Ellinor og Dag Hareide i gang en aksjon i lokalsamfunnet. Kirken og konfirmantene var viktige i dette arbeidet, men også skolen, lærerhøyskolen, folkehøyskolen, fagforeninger, bedrifter og husmorlag. De sendte mange tonn med klær, kladdebøker, proteinkjeks og sykehusutstyr, sendt til SWAPOS flyktningleirer. Namibiaforeningen var i gang og spredte seg til mange andre steder i landet. Aksjonistene bidro med trykkeriutstyr og prefabrikkerte hus til flyktningleirer, skolebygg og ikke minst som samarbeidspartnere i forhold til en reform av skolesystemet. Ikke alt var like vellykket, og samarbeidet med SWAPO var både omdiskutert og komplisert. Men det var viktige bidrag i frigjøringskampen og bidro ikke minst til en økt bevissthet.

I siste halvdel av 80-tallet ble det en bevegelse i Namibia-spørsmålet. Internasjonalt press mot Sør-Afrika begynte å virke. Fra norsk hold var det viktige relasjoner til Det namibiske kirkerådet. LVF arrangerte i 1986 en stor konsultasjon om Namibia. Denne ble en mektig markering overfor Sør-Afrika og bidro til konsolidering av de kreftene som kjempet for forandring. I 1989 hadde biskop Andreas Aarflot, på vegne av LVF, vært i Namibia for å føre forhandlinger med en hvit luthersk kirke som hadde fått sitt medlemskap i organisasjonen suspendert. Den politiske utviklingen kom kirken til hjelp. Sør-Afrika var villig til å avvike kolonistyre. FN tilrettela for overvåkning av frigjøringen, noe også kirkene deltok aktivt i. Fra Mellomkirkelig råd ble Berge Furre sendt som deltaker i programmet for overvåkning av prosessen. Namibia fikk sitt første frie valg i 1989 og sin uavhengighet i 1990. Den økumeniske bevegelse var representert ved presidentinnsettelsen, og kirkenes innsats ble behørig takket. Norge opprettet en ambassade i Windhoek samme år, og over en milliard kroner i norsk bistand er brukt i Namibia siden da. Ambassaden ble avvirket etter noen år, men støtten, blant annet gjennom Namibiaforeningen, har pågått fram til 2015. Den norske kirke har ikke vært direkte involvert siden frigjøringen, men har gode relasjoner til de lutherske kirkene.

Generalforsamlingens funksjon og hovedtema

Generalforsamlingen er en svært viktig begivenhet i det store LVF-felleskapet. Den har sine formelle sider og prosedyrer. Men like mye er den et synlig og dynamisk uttrykk for felleskapet hvor representanter fra kirker på alle kontinenter kommer sammen. Gjennom forhandlinger, resolusjoner, gudstjenesteliv, seminarer, utstillinger og uformelle møtesteder vil folk bli inspirert og utfordret og forpliktet seg på et fornyet vitnesbyrd og tjeneste i kirkene og i verden for øvrig.

LVF har hatt en forberedelseskomité som har staket ut hovedlinjer for tema, metoder, program osv. MKR-medlem Kjell Nordstokke har vært leder av denne komiteen, og LVFs råd har stilt seg bak disse planene. Parallelt er det en lokal planleggingskomité i Namibia som sammen med LVFs stab forbereder arrangementet. I forkant av generalforsamlingen vil det være forberedende konferanser (Pre-Assemblies) i alle regioner, og det vil være egne forberedelsesmøter for kvinner og for ungdomsdelegater.

Generalforsamlingen er for LVF en hovedmarkering av 500-årsjubileet for reformasjonen. Overskriften og logoen på generalforsamlingen og reformasjonsjubileet er derfor den samme: «**Liberated by God's Grace**». Temaet knytter an til hovedperspektiver på luthersk teologi og reformasjonshistorien og vil være med å artikulere og definere hva troskap til rettferdig-gjørelsen ved nåden Gud gir oss, betyr i vår tid. Konkret vil dette bli utfoldet i de tre undertemaene; frelse/mennesket/skaperverket – ikke til salgs. Dette griper an til reformasjonens dype erkjennelse av at Guds frelse ikke skal kommersialiseres. Hovedtemaet og de tre undertemaene vil få hver sin dag under generalforsamlingen, slik de for øvrig vil få

hver sin søndag høsten 2017 i Den norske kirkes gudstjenester.⁴ Perspektivene vil bli utfoldet i vedlagte dokumenter (se beskrivelse under) og være en pedagogisk tilnærming til et kritisk og fornyet blikk på kirkenes felles vitnesbyrd og praksis i vår tid. I logoen under finner man både korset, duen, de frigjorte hender samt en antydning til en Luther-rose. Kontinuitet og fornyelse synliggjøres.⁵

Målene for generalforsamlingen er i korthet å:

- styrke det verdensvide lutherske fellesskapet, i vitnesbyrd og tjeneste, idet vi begynner vår vandring inn i «de neste 500 år», og hvor en *kontinuerlig* reformasjon gir oss krefter til nettopp det.
- vokse i tro gjennom gudstjenesteliv og bønn.
- feire det vi sammen har oppnådd de syv siste årene, siden sist generalforsamling.
- styrke den profetiske rolle/vitnesbyrd på viktige globale utfordringer knyttet til hovedtema/undertema.
- adressere noen nøkkeltema som kirker i det globale fellesskap møter.
- reflektere, minnes og feire 500 år siden reformasjonens begynnelse, og hva som er oppnådd økumenisk, særlig etter at LVF så dagens lys.
- lære om den lokale konteksten i Namibia og Det sørlige Afrika, særlig med tanke på frigjøring og forsoning, og om kirkens og LVFs rolle i dette.
- bidra til ledelse og valg av nytt lederskap.

Generalforsamlingen velger nytt råd på 48 medlemmer i tillegg til ny president etter biskop Munib Younan fra Den evangelisk lutherske kirke i Jordan og Det hellige land (ELCJHL). Generalforsamlingens resolusjoner og vedtak legger føringer for LVFs strategier og prioriteringer i årene som kommer. Det vil bli laget en ny strategiplan på basis av vedtak og signaler som kommer fra generalforsamlingen. Det vil også være viktig å gi impulser til en bærekraftig organisering av LVF i årene som kommer. Forut for generalforsamlingen har det vært arbeidet også med dette.

Viktigst vil være å uttrykke glede og fellesskap sammen med lutherske kirker verden over, ta temperaturen på aktuelle utfordringer og hvor fellesskapet av kirker er i dag, være en vitamininnsprøytning og gi retning for årene som kommer.

Generalforsamlingens hoveddokumenter

Selve agendaen og sakspapirene til generalforsamlingen vil komme i etterkant av Kirkemøtet. Men noen hoveddokumenter foreligger allerede og vil ligge til grunn for generalforsamlingen og vedtak. Som vedlegg er det lenket til 5 av disse:

⁴ <https://kirken.no/nb-NO/reformasjon-2017/temagudstjenester-hosten-2017/>

⁵ Mer om logoen; https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/2017_Logo_Explanation.pdf

- a) *Liberated by God's Grace* er en artikkelsamling som reflekterer rundt generalforsamlingens hovedtema. Det er bidrag fra ulike kontinenter, aldersgrupper og fra lek og lærd. Kjell Nordstokke, rådsmedlem i MKR, er en av bidragsyterne.
- b) Det er også et hefte på hvert av de tre undertemaene på generalforsamlingen; *Frelsen – ikke til salgs, Mennesket – ikke til salgs, Skaperverket – ikke til salgs*. Tanken er at disse fire publikasjonene skal bidra til en refleksjon over reformasjonens hovedanliggender, og til en aktualisering inn i vår tid. De fire temaene vil for øvrig få hver sin dag under generalforsamlingen (og hver sin søndag i Den norske kirke høsten 2017!). Håpet er at disse artikkelsamlingene – i all sin forskjellighet – også kan forme diskusjoner og prosesser i forkant og inn i generalforsamlingen.
- c) Et annet viktig dokument er studiedokumentet *The Self-Understanding of the Lutheran Communion*. Dokumentet er resultatet av en studieprosess hvor det er ønskelig å involvere medlemskirkene. Kirkene ble invitert til å gi sin respons våren 2016, hvorefter svarene skal systematiseres og inngå i forberedelsene til LVFs generalforsamling i 2017. Studiedokumentet reflekterer rundt luthersk ekklesiologi, hvor *enhet i forsonet mangfold* har vært et benyttet begrep, og rundt gaven og oppgaven det er å være kirkelig fellesskap (communio). MKR med tilslutning fra Kirkerådet og Bispemøtets AU, har utarbeidet et høringssvar til dette
- d) Det eneste dokumentet som er oversatt til norsk, er *Fra konflikt til fellesskap*. Rapporten er et resultat av en prosess i Den katolsk-lutherske enhetskommissjonen (PCPCU) og et katolsk-luthersk bidrag til begivenhetene i 2017. I stedet for å karikere hverandres lesning av reformasjonshendelsene leses for første gang historien sammen, og det positive resultatet av 50 år med formell dialog mellom LVF og PCPCU oppsummeres.

For øvrig vises det til generalforsamlingens hjemmeside <https://2017.lutheranworld.org/> og facebookside <https://www.facebook.com/lutheranworld> hvor det fortløpende legges ut nyheter og ressurser.

Norske bidrag

Ut fra det som er belyst ovenfor, er det i tiden fram mot generalforsamlingen viktig å gjennomtenke hva Den norske kirke kan bidra med, og hva vi på en særlig måte kan trenge LVF-fellesskapet til i årene som kommer. Her vil det være nyttig med innspill fra MKR, KR, UKM og KM.

Noen aktuelle spørsmål kan være:

- På hvilken måte kan generalforsamlingen 2017 (og reformasjonsjubileet) gi karakter til og retning for en «fri folkekirke» fra og med 2017? Kan en tydeligere forankring nettopp i det globale lutherske fellesskapet gi perspektiver på en fornyet fri kirke?
- Utfordringene i flere nordiske/europeiske lutherske kirker handler i vår tid om synkende dåpstill/medlemstill og problemer med rekruttering. I andre deler av det globale fellesskapet vokser kirkene. Hvordan kan LVF-fellesskapet bidra konstruktivt inn? Det er viktig at LVF også har tydelig fokus på utfordringene til de «tradisjonelt rike» kirkene i nord.
- På hvilken måte responderer LVF-fellesskapet på det økte antallet flyktninger i vår verden i dag, og på en mer krevende situasjon i forhold til holdninger?
- Hva bør LVF prioritere, og hva bør nedprioriteres?

I samarbeid med Kirkens Nødhjelp har Mellomkirkelig råd tatt initiativ til en søknad til NORAD, om støtte til såkalte «Omatala» eller *side events*», sør-deltakelse etc. på generalforsamlingen, knyttet til tema *Inequality*. Dette knyttes særlig til undertemaet *Mennesket – ikke til salgs* som blir dagstema en av dagene. Hovedhensikten er å sette et tydelig fokus på økonomisk urettferdighet og sosial sikkerhet, og at generalforsamlingen og

kirkene utfordres til å tale og handle profetisk om dette. Bakgrunnen er den økte urettferdigheten mellom land, og internt i landene. 1 % av verdens befolkning kontrollerer 99 % av verdens ressurser. Namibia er i seg selv et godt eksempel på dette. Prosjektet forberedes i tett kontakt med LVF, Svenska Kyrkan, Den lutherske kirken i Tanzania, Det økumeniske kirkerådet i Zimbabwe med flere. Konkret ser vi for oss workshops, presentasjoner, innspill og forberedende samlinger, og aller helst som konkrete statements/handlingsalternativer også i generalforsamlingens formelle del. Dette er noe den norske delegasjonen kan være med på å sikre. Det er viktig at dette gjøres som et bredt samarbeid, og i nær forståelse med LVF. Fra Den norske kirkes side er dette, i tillegg til det faglige, også en måte å støtte generalforsamlingen på økonomisk, i tillegg til de ordinære bidragene.

Fra sekretariatets side samarbeider Dnk også om et nordisk «Omatala-initiativ» på rekruttering/synkende dåps- og medlemstall, samt en aktiv dialog med indiske kirker og LVF om dalit/kaste-tematikk.

Ungdommens kirkemøte og Global Young Reformers

Ungdommers innspill og bidrag er særlig viktige. Ungdommens kirkemøtet (UKM) vil i september sette en sak om LVF og generalforsamlingen i 2017 på dagsorden. Spørsmålet er: Hva kan UKM bidra med til KM-saken i 2017 om LVFs generalforsamling? Og hva slags råd kan UKM sende med Den norske kirkes delegasjon til generalforsamlingen i Namibia i mai 2017? Innspill fra UKM skal bakes inn i KM-saken.

For å tydeliggjøre ungdommers viktige bidrag til reformasjonsjubileet og generalforsamlingen etablerte LVF Global Young Reformers.⁶ Dette er et nettverk med ungdomsrepresentanter fra medlemskirkene som bidrar aktivt inn i refleksjoner og prosesser. En viktig bakgrunn er at Martin Luther selv var en ung reformator, og at reformasjonen som en *kontinuerlig* prosess, er noe ikke minst ungdommer må involveres i: I dag ikke med trykkekunst, men med virtuelle konferanser og sosiale medier. Den norske kirkes to medlemmer i LVFs Global Young Reformers, Ingvild Lalim Bjørnøy (også delegat) og Andreas Alexander Nordvang-Sandvold Fosby, bidrar aktivt inn i dette.

I forkant av generalforsamlingen vil det for øvrig være en forberedende Pre-Assembly for ungdomsdelegater. Og ungdommer vil også gjøre en viktig jobb som stewards under arrangementet.

Den norske kirkes delegasjon i Windhoek

Generalforsamlingen vil ha 373 formelle delegater fra medlemskirkene, i tillegg til stab, rådgivere, observatører og gjester. Den norske kirke har syv delegater.

Følgende delegasjon til Det lutherske verdensforbunds generalforsamling i Windhoek, Namibia 2017, er tidligere oppnevnt fra Den norske kirke:

1. Helga Haugland Byfuglien, LVFs visepresident/rådsmedlem 2010-2017
2. Jenny Skumsnes Moe, LVF-rådsmedlem 2010-2017
3. Kristine Sandmæl, Mellomkirkelig råds leder (vara: nestleder)
4. Kristin Gunleiksrud Raaum, Kirkerådets leder (vara: nestleder)
5. Harald Hegstad, professor MF, (vara: Vidar Haanes, professor MF)
6. May Bente Anita Jønsson (26), medlem av Ufung og medlem av Saemien Åålmege. (KR delegerer til SKR å finne en samisk vararepresentant.)
7. Ingvild Lalim Bjørnøy (22), teologistudent MF, medlem LVF Global Young Reformers, (vara: Andreas Alexander Nordvang-Sandvold Fosby (25), teologistudent TF, LVF Global Young Reformers)

---

⁶ Mer om dette initiativet her: <https://youngreformers.lutheranworld.org/>

Kirkerådet oppnevnte i tillegg et medlem fra MKR som medlem av delegasjonen som observatør. Ut fra forslaget som forelå fra MKR, blir dette Kjetil Drangsholt.

Helga Haugland Byfuglien vil være delegasjonsleder.

MKR's generalsekretær og assisterende generalsekretær vil delta som rådgivere for Den norske kirkes delegasjon. Det vil også være med en fra kommunikasjonsavdelingen. I tillegg kan det være aktuelt at andre fra Den norske kirke og kirkelige organisasjoner deltar som rådgivere; mediefolk, gjester eller annet. LVF har invitert Kjell Nordstokke med, som leder for den forberedende generalforsamlingskomiteen. Kirkens Nødhjelp vil også være til stede med blant annet leder og generalsekretær.

Den evangelisk-lutherske frikirke vil sende en delegat og en rådgiver. Ut fra tidligere generalforsamlinger er det grunn til å tro at rundt 15-20 nordmenn vil være til stede på generalforsamlingen i 2017, men på grunn av kostnadene må vi anta at det blir færre enn det var i Stuttgart i 2010, hvor det var noen og tjue.

Den norske kirkes delegasjon vil ha sitt første forberedelsesmøte høsten 2016. Delegasjonen vil være representert ved en europeisk forberedende samling (Pre-Assembly) i Höör, Sverige, like etter Kirkemøtet. Og ved en norsk/nordisk samling i Oslo 3-4. april 2017.

Del 4 Økonomiske/administrative konsekvenser

Generalforsamlingen har store kostnader.

LVF har beregnet en kostnadsdeling ut fra medlemskirkenes medlemsantall og «relative wealth index». Beløpet Den norske kirke er bedt om å betale, er EUR 387.565. Dette er til dekning av fellesutgifter. Restbeløpet etter innbetaling i 2016 er EUR 134.803. Det er ikke avklart om Dnk kan betale dette fullt ut. Dette vil bli avklart under behandlingen av budsjettet for 2017.

Det er sendt en NORAD-søknad høsten 2016, gjennom Kirkens Nødhjelp, til tema-arbeid på generalforsamlingen (se over). Denne har en størrelsesorden på ca NOK 200.000 kroner

I tillegg kommer utgifter til Den norske kirkes egen deltakelse. Gjennomsnittspris per deltaker vil ligge på ca. NOK 35.000, noe varierende i forhold til lengden på opphold og deltakelse på for-samlinger. Til sammen vil dette beløpet ligge på omtrent 400.000 kr. Det blir også noen mindre utgifter til forberedende samling i Norge.